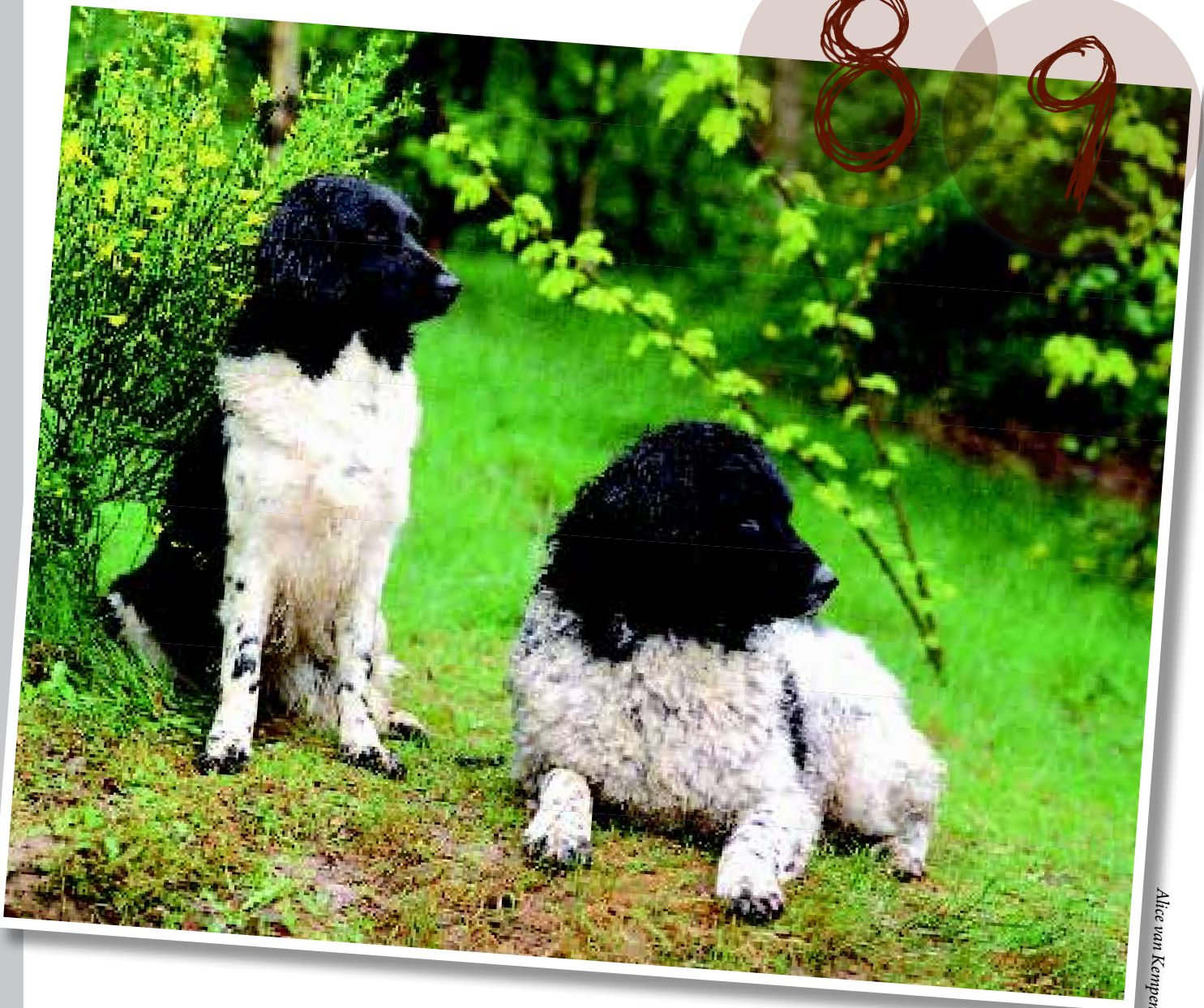

Nederlandse hondenrassen (8 en 9)

Stabijhoun & Wetterhoun

Dat het 8ste en 9de Nederlandse hondenras zijn samengevoegd in één artikel, heeft alles te maken met hun gezamenlijke geschiedenis. Ze worden vaak in één adem genoemd als 'de Friese jachthonden'. Heeft de één de Spioen als voorouder, de ander wordt gelinkt aan zigeuners. Om een allround jachthond te krijgen, worden ze in het verleden niet zelden gekruist. De Stabijhoun en de Wetterhoun...

Alice van Kempen

OP DE WINNER SHOW

Tijdens de Winnershow op **26 en 27 november** in de Amsterdamse RAI worden de Stabij- en Wetterhounen op zondag 27 november gekeurd. Maar u kunt op de beide Winnerdagen uitvoerig kennismaken met deze twee interessante rassen in het 'hondendorp' van de Winner. Meer informatie vindt u op de website: www.winnershow.nl

• 'Stabij met houtsnip', een schilderij van Henriëtte Ronner-Knip (1821-1909). Zij is gespecialiseerd in romantische schilderijen met dieren.

Herkomst Stabijhoun

Vandaag de dag zijn de Stabijhoun en Wetterhoun twee aparte hondensrassen, maar in de negentiende en vroeg twintigste eeuw zijn kruisingen geen uitzondering. Dat doen vooral jagers die op zoek zijn naar de allround jachthond, een hond met de jachtpassie van de Stabij en kracht van de Wetterhoun.

De Stabijhoun is, net als de Drentsche Patrijshond en de Heidewachtel, een afstammeling van de Spioen, een kleine, langharige jachthond met een witte vacht, en oranje, rode, bruine of zwarte aftekeningen.

De theorie dat die jachthondjes uit Spanje – Spioen komt van Spanje – zijn gekomen doet nog steeds opgeld en moet daarom worden vermeld. Anderen zijn er echter van overtuigd dat deze hondjes uit Frankrijk afkomstig zijn en dat hun naam – Spioen – is afgeleid van het oud Franse woord s' espanir, dat 'voorliggen' of 'zich drukken' betekent. Een term die vooral in de vogeljacht met netten thuishoort.

Nog weer anderen beweren dat de Stabijhoun gewoon een 'oud type Friese jachthond' is, die niets met het Spioentje te maken heeft. De naam betekent gewoon dat 'de hond de jager bij staat'. Dat is plausibel,

maar daarmee weten nog niets over zijn verre verleden. Hoe dan ook, feit is dat er in de zestiende en de zeventiende eeuw veel schilderijen worden gemaakt waarop het kleine zwart-witte jachthondje is afgebeeld.

• Een in 1870 gemaakt schilderij van Henriëtte Ronner-Knip, getiteld 'Hond en geit'. De hond is van het Stabij type.

• Een tegel met de afbeelding van een Stabij.

In de zestiende eeuw is jagen nog voorbehouden aan de hogere standen, maar in de zeventiende eeuw krijgen de boeren dit recht ook. Het is vrijwel zeker dat de Stabij rond 1800 al in Friesland voorkomt, het meest in de Wouden, in het oosten en zuidoosten van de provincie. Hij wordt dan beschreven als een langharige, zwarte hond die op zijn terrein ongedierte vangt. Aan het einde van de negentiende eeuw wordt de Stabij nauwijsbaar ingezet bij het vangen van mollen en bunzings. De vrij arme bevolking kan een kleine bijverdienste door de verkoop van de vellen goed gebruiken, zeker in de crisisjaren van de vorige eeuw. Friese mollenvaarders werken door heel Nederland en niet zelden fietst hij met z'n hond achterop in een mandje, naar de klanten die last van mollen hebben. Als voor het mollenvangen een vergunning nodig wordt, blijft men volop illegaal jagen; controle is immers bijna onmogelijk. Ook de bunzingjagers maken gebruik van 'Bijke', een woord dat in die tijd eigenlijk synoniem is met mollenhond. De Stabij is daarmee typisch de jachthond van 'de kleine man'. Aan het begin van de twintigste eeuw komen we niet alleen 'Bijke'

als naam voor de Stabijhoun tegen, maar ook 'Friesche Langhaar' of 'Friesche langharige jachthond'. Auteurs zoals Joost Halbertsma, Waling Dijkstra en Nynke fan Hichtum schrijven in de negentiende en de twintigste eeuw over 'Bijke', zwartbonte, langharige honden, die men op de boerenerven tegenkomt. De Friese mollenvaarders behoren vaak tot een groep van losse landarbeiders, die afwisselend in de vervening werkt of te werk gesteld is in het ontginnen van heidevelden. De mollenjacht is een aspect van de jacht met geheel eigen tradities. Een goede neus is onontbeerlijk voor mollenhonden en volgens een mollenjager kan een Stabij op honderd meter afstand een mol ruiken. Van dichtbij hoort de hond de mol graven.

En, net als bij de Hollandse Herdershond, het Kooikerhondje en de Nederlandse Schapendoes, ontstaat er in de jaren twintig van de vorige eeuw ook meer belangstelling voor de Friese inheemse honden. Een aantal zakenlieden in Leeuwarden gaat zich in de jaren dertig inzetten voor de belangen van de twee Friese jachthonden.

In oktober 1942 wordt in Leeuwarden een veertigtal honden aan de Raad van Beheer en het publiek getoond, waarna de erkenning als ras volgt.

In de jaren zestig verkeert het ras in crisis, omdat er te weinig honden voor de fokkerij zijn; op dit moment zijn er in ons land meer dan 3000 Stabij's en ook buiten Nederland komt het ras voor, bijvoorbeeld in Scandinavië.

Herkomst Wetterhoun

Een andere naam voor Wetterhoun is Otterhoun, hetgeen verwijst naar het feit dat hij niet alleen bij de bunzingjacht wordt gebruikt, maar

ook bij de jacht op otters. Hij komt dan ook het meeste voor in Friesland's waterrijke streken.

Wetter is het Friese woord voor water en daarmee zou de naam simpel verklaard zijn: waterhond. Waterhonden bestaan al vele eeuwen in Amerika, Spanje, Frankrijk, Engeland, maar ook Nederland – Friesland – heeft een eigen waterhond: Wetterhoun.

In 1612 schrijft een edelman uit Florence, op bezoek in Nederland, over de *aerdt van Waterhonden*, die goed zijn in het vangen van *Endtvo-gelen*. Ook in andere oude kynologische boeken worden de waterhonden vrijwel altijd genoemd.

Hoewel de Wetterhoun overeenkomsten vertoont met, bijvoorbeeld, de Curlycoated Retriever en Portugese Waterhond, is een directe verwantschap niet te bewijzen.

De Wetterhoun heeft namelijk iets dat deze rassen niet bezitten: dogachtige kenmerken. De grove bouw en het zware beenwerk wijzen

• In het beroemde werk 'Histoire naturelle' van de Fransman de Comte du Buffon (1707-1788) staat deze tekening van 'Le Grand Barbet'. Een oeroude verwantschap met de Wetterhoun is niet uitgesloten.

• Gevelsteen uit 1732 in de Nieuwe Leliestraat in Amsterdam: 'D Gekroonde Water-hont'.

daarop, en ook het forse en krachtige hoofd doen veronderstellen dat er in een ver verleden dogachtige voorouders moeten zijn geweest.

Eén van de versies waarin zijn verleden wordt verklaard, is dat de Wetterhoun een afstammeling is van 'krulharige zigeunerhonden', die zijn gekruist met inheemse Friese honden.

Weer een andere veronderstelling is dat hij door zeelieden vanuit het Oostzeegebied naar Friesland is meegebracht. En dat leidt naar een nieuwe betekenis van zijn naam. De Duitse jagersterm 'wittern' betekent namelijk 'ergens lucht van krijgen' en dat past goed bij een jachthond.

Recentelijk zijn er zorgen over de toekomst van de Wetterhoun, omdat het ras wellicht een te kleine populatie heeft om verantwoord te kunnen fokken. Men wil nu een aantal andere rashonden inkruisen om het inteeltpercentage terug te brengen. Echter, andere deskundigen zijn van mening dat dit probleem relatief eenvoudig valt op te lossen door in Friesland naar Wetterhounachtige honden te zoeken en die te gebruiken bij de fokkerij.

Deze oplossing is niet nieuw; bij de opbouw van rassen is vaker teruggegrepen op 'look alike's'.

In 1947 wordt de rasvereniging opgericht, die de belangen van beide rassen behartigt en met meer dan 2000 leden een bloeiende vereniging mag worden genoemd.

Stabij als werkhond

De Stabijhoun is een voorstaande jachthond die als het ware door zijn lichaamshouding het wild aanwijst, zodra hij wildgeur in de neus krijgt, zonder het te zien.

Hij doet dienst als verdelger van ongedierte – muizen, ratten – en bij de jacht op hazen, konijnen, eenden en fazanten staat hij de jager bij. De Stabij is ook een erfbewaker en werkt als trekhond.

Wetter als werkhond

De Wetterhoun is een retriever, een hond die de jachtbuit bij de jager brengt. Hij wordt ook gebruikt bij de otterjacht, waarvoor men moedige en geharde honden nodig heeft. De otterjacht wordt in 1953 bij wet verboden, gevolgd door de bunzingjacht in 1954.

De typische vacht van de Wetterhoun maakt hem uitermate geschikt als waterhond, hoewel men de Wetterhoun vroeger ook als trekhond, waakhond en erfbewaker zag.

Uiterlijk van de Stabijhoun

De Stabijhoun is een krachtige, langharige hond. De middelgrote, ronde ogen zijn donkerbruin bij een zwart-witte vacht en bruin bij een bruin-witte of oranje-witte vacht. Kenmerkend voor de Stabijhoun is dat zijn oren de vorm van een troffel hebben. De lange staart reikt tot aan de hielen.

Zijn gehele lichaam is bedekt met lang en sluijk haar. Een gekrulde beharing verraadt dat de hond in zijn voorouders een Wetterhoun heeft en zulke honden mogen niet als Stabijhoun worden erkend.

De schouderhoogte voor reuen is 53 cm en voor teven 50 cm. Als gewicht wordt tussen 20 - 22 kg aangegeven.

Uiterlijk van de Wetterhoun

Het meest typische en ook het meest opvallende aan de Wetterhoun is de astrakan vacht, die uit dichte, stevige krullen bestaat.

Ook de lange, tot een spiraal opgerolde staart is bijzonder.

Een Wetterhoun is fors gebouwd, maar mag nooit log of plomp zijn. Hij heeft grote, ovale ogen, waarvan de kleur afhankelijk is van de grondkleur van de vacht: zwart of bruin. Omdat de ogen schuin in het hoofd staan, ontstaat er een wat grimmige uitdrukking, uniek bij de Wetterhoun.

Net als bij de Stabij, hebben de oren de vorm van een troffel.

De term 'krachtig' komt veel voor in de rasstandaard van de Wetterhoun en dat is ook de eerste indruk als men het ras ziet.

De kleur van de vacht is eenkleurig zwart of bruin, ook zwart met witte aftekening. In het wit mogen spikkels of schimmel voorkomen.

De schouderhoogte is 59 cm voor reuen en 55 cm voor teven.

Stabij als huishond

De Stabijhoun is een aanhankelijke en zachte huisgenoot. Hij is intelligent, gehoorzaam en niet zo moeilijk op te voeren. Deze oude erfbewaker kan waaks zijn, maar is volgens de rasstandaard niet vals of bijterig.

Deze middelgrote hond is nu voornamelijk gezinshond, hij houdt van het buitenleven en moet absoluut voldoende vrije beweging krijgen.

De vacht heeft geen speciale aandacht nodig, regelmatig kammen en borstelen volstaat.

De omschakeling van een werkhond

• Kenmerkend voor de Stabijhoun is dat zijn oren de vorm van een troffel hebben en zijn lange staart reikt tot aan de hielen.

en boerenhond naar huishond heeft de Stabijhoun goed doorstaan en mits hij dagelijks voldoende beweging krijgt, is deze oude mollenvanger een prima kameraad voor het gehele gezin.

Wetter als huishond

De Wetterhoun is een beer van een hond en een 'doordouwer' die veel beweging buiten nodig heeft. Met zwemmen doet een eigenaar hem gewoonlijk veel plezier.

Hij heeft een groot aanpassingsvermogen en houdt van een sportieve omgeving, dus veel beweging.

De Wetterhoun heeft een zachtzinnig, aanhankelijk en evenwichtig karakter, maar kan koppig zijn en is zeker waaks.

De vacht heeft geen speciaal onder-

houd nodig. Wie een Wetterhoun kiest, moet zich realiseren dat er in huis genoeg plaats is voor een hond van meer dan een halve meter hoog.

Activiteiten

De beide rassen hebben een sociaal karakter en functioneren uitstekend bij kinderen.

Voor beide rassen geldt dat gehoorzaamheidscursussen moeten worden gevolgd. De Friese jachthonden zijn sportieve honden en vinden het prima als ze geestelijk en lichamelijk worden beziggehouden. Zowel de lenige Stabijhoun als de Wetterhoun zijn geschikt voor agility en dogfrisbee, voor speuren en natuurlijk jachtactiviteiten. Met beide rassen kan men ook naar tentoonstellingen en clubmatches. ◀

INFORMATIE

- Rasvereniging: **Nederlandse Vereniging voor Stabij- en Wetterhounen** (www.nvsw.nl)
- Raad van Beheer op Kynologisch Gebied (www.raadvanbeheer.nl)
- Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (www.knjv.nl)
- Cynophilia (www.cynophilia.nl)
- Hondensport: www.raadvanbeheer.nl/verenigingen-en-activiteiten/hondenopvoeding-hondensport/
- Literatuur:
 - * 'De Wetterhoun, een eigenzinnig fenomeen'.
 - * 'De Stabij, Bijke in alle opzichten'.
 - * 'De Friese Stabij' en
 - * 'De Wetterhoun', beide boekjes in de serie Over Dieren.